

anmeldelse, forekommer det selvindlysende og banalt. I bogens sammenhæng er det aparte. Colin Sparks skriver fra en kritisk position uden for *cultural studies* rammen, anfører Peter Dahlgren i indledningen. Han er så også den eneste, og han betegner en undtagelse fra den dominante synsvinkel i bogen.

Bogen er opbygget, så den bevæger sig fra overordnede og principielle fremstillinger af journalistik opfattet som en del af populærkulturen mod stadig mere konkrete gennemgange af, hvordan journalister har behandlet et eller andet bestemt emne fx i USA og i et historisk perspektiv. Efter min opfattelse lykkes de generelle afsnit bedre end de specifikke.

Først og fremmest har Peter Dahlgren skrevet en velformet og gennemarbejdet introduktion. Han gennemgår kortfattet traditionerne for studier i journalistik og viser, hvorledes både de kritiske og de selv-bekræftende befinder sig inden for en logik og rationalitet, som kan spores tilbage til Oplysningstiden. Det gælder både de nymarxistiske a la Habermas og de, som bygger på de såkaldt liberale pressedoktriner, idealet om pressen som den fjerde statsmagt, etc. Meget store dele af nutidens journalistik falder uden for den forståelse og selvforståelse, som tegnes af disse traditioner. Det gælder den journalistik som drejer sig om livsstil, forbrug, sport, kendte navne, service-stof, gode råd om dit og dat, osv, og det gælder det meste journalistik i tabloidpressen.

Heroverfor stiller han muligheden for i *cultural studies* traditionen at se medieforbruget og medieindholdet i relation til dagliglivets sammenhænge, hvor politik, psykologi og kultur er vævet sammen, og hvor fortolkningsberedskaberne ikke følger de kategorier, som fx kendes fra den habermaske offentlighedsteori. Dahlgren er ikke selv nogen *cultural studies* hardliner, og laver nogle åbninger mod andre synsmåder. Således noterer han beklagende, at *cultural studies* har haft en tendens til at underbetone de informative elementer i journalistik og derfor ikke altid har haft øje for betydningen af journalistik på et samfundsmæssigt niveau. Han er tydeligt heller ikke tilpas ved, at *cultural studies* har haft et så æterisk forhold til spørgsmål om social magt, dominans og ideologi. Dahlgrens introduktion på en snes sider når vidt omkring, men der er substans i hans forsøg på at sætte en ramme for læsningen af de følgende ti kapitler.

John Fiske har bidraget med et kapitel, som de andre forfattere ofte refererer til: *Popularity and the Politics of Information*. Fiske er som sædvanlig velskrivende, formuleringerne er fejende flotte og ofte danner en særlig vellykket tournering ud-

gangspunkt for andre forfatteres forsøg på at konkretisere og udvikle tanken yderligere. Om tabloidpressens skeptiske latter hedder det således: *This popular pleasure of seeing through them (whoever constitutes the powerful them of the moment) is the historical result of centuries of subordination which the people have not allowed to develop into subjection*. I eksemplificeringerne falder det imidlertid helt fra hinanden, også for Fiske selv. Han nærlæser og fortolker en artikel fra Weekly World News (*Wife meets dead husband in the devil's triangle*) så den fremstår i heroisk opposition til den herskende rationalitet i the power-bloc. Da det åbenbart ej heller for ham selv er særlig overbevisende adderer han et eksempel fra et Phil Donahue tv-show om narkotika-handel, som han kategoriserer som tabloid television. De to eksempler bringes kun i nærheden af hinanden via de retoriske tricks, som i stadig stigende grad er Fiskes særkende som moderigtig medieforsker. Donahue opfylder alle klassiske betingelser for god journalistik, medens Weekly World News er opdagede vrøvlehistorier på avispapir og i avislignende layout. At slå dem sammen i én kategori for at drive en pointe hjem virker ikke overbevisende.

I tråd med Fiske er der artikler om kendte personligheder i de populære medier, om sportssjournalistik, om almindelige mennesker i rollen som ofre i en bestemt type tv-nyhedshistorier, om amerikanske nyhedsmedier og seksuelle minoriteter, om Oliver North i nyhederne og om jordskælvet i San Francisco, som afbrød baseball slutspillet. Især de tre sidsnævnte er decideret svage bidrag, som parafaserende beretter om nyhedsmediernes dækning af et emne eller en begivenhed i løbet af en afgrænset periode. Ind i parafrasen er indskudt kærneord fra *cultural studies* retorikken, især hvad angår tekstproduktionens refleksivitet, dens karakter af at medskabe virkeligheden. Teksterne definerer dette eller hint, indgår i intertekstuelle sammenhænge med også den populære fiktion, interagerer med dagliglivets fortolkningsrammer, tilbyder åbninger eller lukninger i forhold til den traditionelle eller officielle diskurs, mv. Vi får således at vide, at *the San Francisco earthquake momentarily recategorized baseball from the serious to the popular, the intrusion of hard news causing a tension between sports journalists roles as reporters and their roles as members of the sports/media complex and forcing them to acknowledge baseball's triviality in the face of death and destruction*. Det er ingenting hængt op med roser, og således tynder bogen ud mod slutningen, hvor de konkrete eksempler i følge dispositionen skulle illustrere de teoretiske pointer.

Om de seksuelle minoriteter hedder det, at ho-

moseksualitet *remains a topic that journalists are reluctant to report on*. I sammenligning med hvad, må man spørge. Andre kritikere af journalistik hævder som bekendt, at journalister netop opsøger det usædvanlige, normbruddet, det som skal beskrives for at det kan stigmatiseres. De eksempler på mediedækning af homoseksuelle personligheder, som gennemgås, (Billie Jean King, Rock Hudson blandt andre, altså personer som på et tidspunkt kategoriseres som homoseksuelle på grund af specifikke hændelser, f. eks. Kings kvindelige kærestes retssag for at få en slags underholdsbidrag), forekommer at vise en forholdsvis åben og fordomsfri holdning hos de fleste journalister. Det er dog, kan man forstå, ikke fordi journalisterne er sådan, men fordi disse personligheder allerede er legitimerede som mediestjerner, at der åbnes op for modsigelser af de herskende stereotyper. Udgangspunkt for kapitlet virker vilkårligt valgt (journalisterne er modvillige), og de konsekvenser, som drages af de beskrevne eksempler, er svævende: Når homoseksuelle bliver synlige i nyhedsmedierne bliver de et emne for en fortsat kulturel dialog og bliver i en eller anden virkelig forstand legitimerede endog i deres Forskellighed. Ja, eller også forholder det sig modsat, for forudsætningerne opstilles ud af den blå luft, og konklusionerne er ikke følgerigtige.

I bogens mellemstykke (kaldet *Aspects of the popular media*) finder man kapitler som tager en journalistisk genre eller fremstillingsform op. Der er to skandinaviske bidrag, som er blandt bogens bedste kapitler: Karin Becker fra Stockholm skriver om fotojournalistik i tabloidpressen, og gennemgår emnet både historisk og i modstilling til fotobrugen i kvalitetspressen, billedmagasiner og i forhold til officielle fotos og til hverdagslivets snapshots. Hun skitserer også en mulig kategorisering af journalistiske fotos ud fra motiv, stil, kommunikationsværdi og politiske implikationer. Det er et stofrigt kapitel, ikke helt færdigtænk fra forfatterens side, men meget tilfredsstillende at læse, fordi det har klare referencer, gode eksempler og begyndelsen til en overbevisende logik.

Jostein Gripsrud fra Bergen læser tabloidpressen ind i en tradition for melodramatisk præsentation. Melodramaet er en tilværelsesmodel som synliggør, hvad der ligger under den moderne eksistens kaotiske overflade, nemlig de samme gamle emotioner: kærlighed, had, sorg, glæde, begær og afsky. Han diskuterer kortfattet og uden konklusion, hvorfor populærpressens publikummer foretrækker denne form for forståelse for den, som tilbydes af de politiske og sociale autoriteter. Gripsrud vil ikke godtage de mest radikale bud på hvorfor: at der ligger en omvæltende, systemkritisk,

muligvis endda bevidst (!) opposition til grund. Han fører ikke diskussionen til ende, men han supplerer de principielle *cultural studies* antagelser med et par skandinaviske empiriske referencer.

Både hos Gripsrud og hos flere andre bidragydere er det i øvrigt ejendommeligt, at noterne og litteraturreferencerne så snævert holder sig inden for angelsaksiske publikationer. Når Ian Connell skriver om *Personalities in the Popular Media*, udvikler han tanken om, at publikum læser historierne om de rige og de kendte som beretninger om sociale forskelle. Publikum ser udviklingen i de foretrukne historier som moralske fabler, hvor det afsløres, at der er ordinære moralske brist bag glimmeret, så legitimiteten hos de rige og de mægtige drages i tvivl. Det har været sagt før af Horst Holzer og andre tyske skribenter allerede for tyve år siden. Men den akademiske medieforsknings *power bloc* er angelsaksisk ligesom medierne er amerikanske. Så Holzer er ikke en del af traditionen.

Bogen har en smuk dedikation til befolkningen i Dubrovnik. I forhold til at prøve at forstå, hvad der er sket i hovedet på befolkningen i det tidligere Jugoslavien, giver bogens *cultural studies* tankegange dog ikke meget inspiration, (hvis en sådan digression må være tilladt). Emnevalg og synsmåder på forholdet mellem social virkelighed og kommunikation aftegner nogle kriterierne for, hvad der er interessant og relevant, som tilhører vestlige velfærdsstats-yuppies. Det er synsmåder, som ville passe sig for hovedpersonen i Tom Wolfes *Bonfire of the Vanities*, når han sidder ved kommunikations-terminalen og handler optioner og futures og føler, at nu har han fat i verdensaltets store løftestænger. Set på det sæt var John Fiske det akademiske svar på firsernes reaganomics. Halvfemserne kan ikke klare sig hermed.

Kim Minke, rektor
Danmarks Journalisthøjskole

Martin Eide: *Nyhetens interesse. Nyhet-sjournalistikk mellom tekst og kontekst. Universitetsforlaget, Oslo, 1992, 179 sider.*

Nyhetens interesse er noget så sjældent som en grundbog i journalistik, hvis hovederinde er at føre en teoretisk diskussion af, hvad journalistik og nyhedsformidling egentlig er for en social aktivitet, og hvordan vi kan komme til at begribe dette genstandsfelt. Eides projekt er ambitiøst: han vil genskabe forbindelsen mellem den generelle sociologiske teori og mediesociologien både for at sikre

en revitalisering af mediesociologien, og fordi han ser medievidenskaben som en helt central del af sociologien: »Medieteori og -forskning bør være en smeltedigel for samfunnsvitenskaplige grundlagsproblemer. Samfunnsteori bør bety like mye for medieforskning som medieforskning bør bety for samfunnsteorien« (p.22). Eide frygter, at mediesociologien ved at indrette sig efter den offentlige debats efterspørgsel på politisk operationaliserbar viden gør sig selv til en døgnflue. Ved at glemme de »evige spørgsmål« overflødiggør mediesociologerne sig selv: deres udredninger kan snart overtages af andre embedsmænd. »Tilbage til sosiologisk teori« proklamerer Eide.

Efter en sådan grandios programmerklæring kunne man godt have frygtet et teoretisk-metodologisk skoleridt, der bragte os længere og længere bort fra noget, der har relevans for medieforskning og nyhedsformidling. Men heldigvis er Eide ikke kun teoretisk ambitiøs, han nærer også en ægte interesse for at komme til forståelse af sit genstandsfelt: nyhedsformidling. Så selvom han tager de »evige spørgsmål« op til behandling, formår han til stadighed at forbinde dem med relevante problemstillinger inden for journalistikforskningen. Eide er ikke nogen begrebsfeticist; hans tidligere virke som praktisk journalist har sikkert bidraget til hans gode blik for at gennemskue begrebets forklaringsværdi.

Eide plæderer for en hermeneutisk-fænomenologisk baseret sociologi, og hans foretrukne helt er i denne sammenhæng den engelske sociolog Anthony Giddens, hvis strukturationsteori han giver en kort introduktion til. Det er især Giddens's forsøg på at komme ud over aktør-struktur modsætningen i sociologien og hans forsøg på at integrere et makro- og mikro-perspektiv, der har Eides interesse. Det skal bruges til at rekonceptualisere forholdet mellem den udøvende journalist og den institutionelle og organisatoriske kontekst. Både blandt journalister og forskere findes der fortalere for enten aktørens eller institutionernes primat: Fatalisten, der ser enhver journalistisk aktivitet som determineret af de sociale strukturer, og idealisterne, der tror den journalistiske éner kan opnå hvad som helst.

I stedet ser Eide den journalistiske institution som en struktur, der fungerer som ressource for den enkelte journalistiske aktør: Strukturen er ikke kun en begrænsning for den enkeltes udfoldelse, men stiller faktisk en række forskellige handlemuligheder til rådighed, hvilket indebærer at den enkelte aktørers handlinger og de konkrete organisatorisk-institutionelle forhold faktisk kan udvirke en forskel. Og det er gennem de enkelte aktø-

rens handlinger, at den institutionelle struktur til stadighed reproduceres som fælles kollektiv ressource. Denne teoretiske position bringer Eide i en mere nuanceret kritikposition, hvor han på den ene side kan undgå tristessen, den evindelige proklamering af tabloidisering, kommercialisering og fikcionalisering, og på den anden side kan han fastholde en afgrænsning over for en kynisk postmodernisme.

Det viser sig eksempelvis i hans behandling af »new journalism«, som han ikke ser som et opgør med den fakta-dyrkende journalistik, men i stedet ser som et forsøg på at finde en form, der giver andre typer af sociale fakta adgang til det offentlige rum. Eide ser problemer i nyere former for »new journalism«, idet de har opgivet forpligtigelsen til meget grundig research og kun formmæssigt lægger sig op af det litterært journalistiske forbillede. Alternativet til den gamle fakta-form er ikke digtning, men hæderlig og grundig journalistisk efterforskning.

Når jeg trods bogens teoretiske orientering alligevel har kaldt den en grundbog i journalistik, skyldes det, at den i sin diskussion af teori er organiseret i forhold til en række basale temaer: der er et kapitel om nyhedsorganisation, et om nyhedskriterier, et om genre-mæssige konventioner, et om forholdet mellem journalist og kilder og et om fortælleformer, ideologi og samfund. I disse kapitler gennemgås meget kort nogle centrale klassikere inden for nyhedsforskningen, og man får således et godt udgangspunkt for videre læsning. Grundbogsformatet sætter også nogle begrænsninger for den teoretiske diskussion, og generelt vil jeg sige, at Eide primært får ridset nogle væsentlige problemstillinger op; de »evige« sociologiske spørgsmål bliver ikke behandlet tilbunds-gående.

Hans fortælleteoretiske diskussion hører til den svagere part. Vi kommer ikke så meget længere end til en problematisering af den omvendte trekant-model. Han bruger en del plads på at diskutere metafor-brugen i nyheder og kalder ligefrem medierne for en »metaforernes smeltedigel«. Her havde en anknytning til ældre eller nyere metaforteori (f.eks. Lakoff og Johnson) været en oplagt mulighed for at uddybe problemstillingen. Man kunne også have ønsket sig en diskussion af Giddens' strukturationsteori i forhold til nyere receptionsforskning. Eide taler kritisk om nyere receptionsforskning som den nye ortodoksi, men kunne Giddens's struktur-aktør tænkninng ikke netop bruges til at få bedre hold på »receptionisternes« undertiden noget fritsvævende modtagere. Men Eide ønsker eksplicit ikke at gå i kast med receptionsdimensionen.

I betragtning af at der er tale om en slags grundbog på et beskedent omfang, kan disse bemærkninger kun opfattes som småindvendinger. Bogen er på norsk, men det vil være synd, hvis det begrænser dens udbredelse. Den teoretiske orientering betyder, at det ikke indholdsmæssigt giver nogen problemer; de norske eksempler er fuldt forståelige i en dansk kontekst. Bogen være hermed varmt anbefalet til alle, der underviser i nyhedsformidling og journalistik.

Stig Hjarvard, forskningsadjunkt
Institut for film- og medievidenskab
Københavns Universitet

Klaus Kjøller: *Den tv-skabte virkelighed. Tv-avisernes 12 historier. Borgen 1992. 163 sider. 168 kr*

Den tv-skabte virkelighed om tv-avisernes 12 historier er den seneste bog af Klaus Kjøller inden for projektet *Sprog og virkelighed*, som har kørt ved Københavns Universitet siden 1985. Der er tidligere udgivet tre andre bøger, der af forfatteren er karakteriseret som en videnskabelig afhandling, et essay og en gør-det-selv-bog. Det nyeste bidrag til serien er ikke vedføjet en tilsvarende karakteristik. Bogen indeholder heller ikke et forord, som kan hjælpe læseren med at placere bogens erkendelses- eller formidlingsinteresse. Efter at have læst forlagets pressemeddelelse og bogen som helhed er jeg stadigvæk lige vidt: hvad er det for en genre jeg står overfor, og hvem henvender den sig til?

Bogen starter meget kort med at placere sit interessefelt, der er afstukket gennem det overordnede projekt: hvordan er tv-aviserne med til at præge vores virkelighedsbillede. Det er Klaus Kjølbers hypotese, at den stadige gentagelse af bestemte fortællestrukturer er med til at fastholde et virkelighedsbillede, der gør det lettere for seeren at forstå sin omverden og dermed opnå større tryghed.

Hypotesen verificeres gennem en analyse af en række indslag i Danmarks Radios *TV-avis* og TV2's *Nyhederne* i perioden 1990/91. Gentagelsesprincippet illustreres dels ved en kategorisering af det samlede fortælleunivers inden for 12 forskellige emnebestemte historier, dels ved påpegning af, hvordan de enkelte historier inden for de forskellige kategorier er karakteriseret ved et personliggjort univers, der primært er befolket med helte og skurke. Det er der ikke så meget nybrydende i, men gennemgangen af de enkelte udvalgte eksempler er både underholdende og analytisk prægnante, og

heri ligger bogens største force – og vel også dens væsentligste ambition?

Alligevel føler jeg mig som læser snydt, for bogen gennemgår næsten udelukkende det verbalsproglige niveau i nyhedsudsendelserne – og TV er jo først og fremmest karakteriseret ved billedbruget. Bl.a. den klassiske analyse af Seernes tv-avis viser jo, at netop billederne har en stor betydning for seernes erindring og forståelse af de enkelte indslag, og det velkendte raserianfald fra Uffe Ellemann-Jensen over at blive fotograferet nedefra viser også, hvordan kameravinkler m.v. er med til at definere aktørernes rolle som helte og skurke.

Den totalt ukommenterede udeladelse af stort set hele billedsiden i analysen er så meget mere uforståelig, som bogen i sit indledende afsnit netop tager udgangspunkt i nogle overordnede perceptionspsykologiske betragtninger over samspillet mellem sprog og bevidsthed.

Også på anden vis er bogen uklar. På den ene side lægges der vægt på, at den rituelle gentagelse er vigtig for seeren, på den anden side er de enkelte delanalyser præget af en kritisk og/eller ironisk distance, hvor forenklinger og fordrejninger af virkeligheden lægges til skue for læseren. I virkeligheden er det jo netop denne dobbelthed, som er interessant, nemlig hvordan nyhedsjournalistikken på den ene side fremmer forståelsen uden på den anden side at sætte nuanceringen over styr.

I stedet for at forholde sig mere eksplicit til denne indre modsigelse lokaliserer Klaus Kjøller til sidst (meget kort) problemstillingen til at ligge i TV-journalisternes arbejdsvilkår, især den manglende tid og den organisatoriske/ politiske styring. Det er rigtigt, at en del af nyhedsjournalistikens problemer kan føres tilbage hertil, men problemstillingen er mere kompliceret. Bl.a. er det – udover den allerede nævnte indre modsigelse – vigtigt at være opmærksom på nyhederne som led i udviklingen af den samlede fladestruktur og nyhederne som konkurrenceparameter mellem de nationale og internationale TV-stationer (i Klaus Kjølbers bog skelnes slet ikke mellem *TV-avisen* og *TV 2s Nyhederne*), jf. fx Stig Hjarvards artikel om 'live'-tv i *MedieKultur* nr. 19.

For at få en kvalitativt bedre nyhedsjournalistik på TV foreslår Klaus Kjøller, at man skulle lade chefredaktøren udnævne af kulturministeren og skabe en direkte forbindelse med nyhedsudsendelsernes seertal og indtægter/ bevillinger. Jeg har svært ved at se, hvordan en politisk udnævnt chefredator skulle være et værn mod politisk omklammering, og hvordan en øget konkurrence om bevillinger skulle sikre en mere dybdeborende journalistik. Men et forsøg på at afklare de mediepolitiske